

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ»

код ЄДРПОУ 43296244

Н А К А З

31.07.2025

Київ

№ 147-аг

**Про затвердження
Програми навчання вчителів
закладів загальної середньої освіти,
які задіяні в апробації підручників/посібників**

Відповідно до статті 75 Закону України «Про освіту», статті 54 Закону України «Про повну загальну середню освіту», пункту 5 Порядку проведення апробації навчальної літератури для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2024 року № 845, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 липня 2024 року за № 1091/42436, пункту 4.6. Доручення Міністерства освіти і науки України від 22.04.2025 року № 1/15-Д-25 з урахуванням професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН України від 29 серпня 2024 року, з метою забезпечення належної підготовки педагогічних працівників до участі в апробації навчальних посібників/підручників для здобувачів освіти, у тому числі осіб з особливими освітніми потребами

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Програму навчання вчителів закладів загальної середньої освіти, які задіяні в апробації підручників/посібників (Додаток 1).
2. Відділу матеріально-технічного забезпечення (Сергій САЦУНКЕВИЧ) оприлюднити наказ на офіційному вебсайті державної установи «Український інститут розвитку освіти».
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника директора Оксану ФЕДОРЕНКО.

В.о. директора

Юлія ПОГРЕБНЯК

Додаток
до листа ДУ «Український інститут
розвитку освіти»
від 31.07. 2025 № 147-аг

ПРОГРАМА

навчання вчителів закладів загальної середньої освіти, які задіяні в апробації підручників/посібників

Тема. Організація і проведення апробації навчальної літератури: ефективне тестування та впровадження інновацій.

Розробник: відділ апробації та конкурсного відбору навчальної літератури державної установи «Український інститут розвитку освіти».

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність. Сучасний освітній простір України постійно оновлюється, вимагаючи не лише змін у навчальних програмах, а й розроблення якісної сучасної навчальної літератури, що узгоджується з вимогами відповідного державного стандарту освіти та потребами учнів Нової української школи. З 1 січня 2024 року згідно із Законом України «Про освіту» підручники, які видають коштом державного бюджету, мають проходити апробацію. Цей процес є ключовим етапом у створенні ефективних освітніх матеріалів, оскільки він дозволяє отримати об'єктивний зворотний зв'язок від безпосередніх користувачів – учителів.

Ця програма спрямована на підготовку кваліфікованих апробаторів, здатних професійно оцінювати навчальну літературу з позицій її відповідності програмним вимогам, методичній доцільності, ергономічності та потенціалу для формування ключових компетентностей здобувачів освіти. Участь учителів в апробації є не лише важливим внеском у розвиток національної освіти, а й потужним інструментом їхнього професійного зростання та розвитку критичного мислення.

Пройшовши навчання за цією програмою, вчителі-апробатори навчатися:
розуміти нормативно-правові вимоги до підручників;
глибоко аналізувати зміст і методичний апарат навчальних матеріалів;
визначати потенціал навчальної літератури для створення особистісно орієнтованого освітнього середовища;

формулювати обґрунтовані висновки та рекомендації щодо вдосконалення навчальної літератури.

Програму розроблено з урахуванням Закону України «Про освіту», Закону України «Про повну загальну середню освіту», постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку забезпечення підручниками та посібниками здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників» від 23 січня 2019 року № 41 (із змінами), наказу Міністерства освіти і науки України № 845 від 13.06.2024, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 липня 2024 року за № 1091/42436, «Про затвердження Порядку проведення апробації навчальної літератури для закладів загальної середньої освіти», державних стандартів загальної середньої освіти та інших

нормативно-правових актів, що враховуються при проведенні апробації навчальної літератури.

Цільова група. Програма розрахована на педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, зокрема:

вчителів-предметників, які безпосередньо працюють з навчальною літературою відповідного профілю (підручниками/посібниками, методичними матеріалами);

вчителів, які виявляють інтерес до інноваційних освітніх технологій та готові брати участь у вдосконаленні освітнього контенту;

практичних психологів, асистентів вчителів, вчителів-реабілітологів та інших фахівців, які здійснюють супровід освітнього процесу та зацікавлені у підвищенні якості навчальної літератури.

Обсяг: 15 академічних годин (0,5 кредита ЄКТС).

Форма, за якою відбувається навчання: інституційна (дистанційна).

Мета навчання: підвищити професійну компетентність вчителів у сфері апробації навчальної літератури з метою об'єктивної оцінки ними якості та ефективного використання навчальної літератури для створення сучасного особистісно орієнтованого освітнього середовища.

Напрямок підвищення кваліфікації: поглиблення теоретичних знань та формування практичних навичок педагогічних працівників у галузі аналізу та оцінювання навчальної літератури, у тому числі для осіб з особливими освітніми потребами.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

фахова (предметна): розуміння вимог чинних навчальних програм та стандартів освіти до змісту навчальних предметів;

методична: здатність аналізувати методичний апарат навчальної літератури, її потенціал для організації різних видів діяльності;

інформаційно-цифрова: уміння працювати з онлайн-платформами для апробації навчальної літератури;

оцінювально-аналітична: здатність об'єктивно оцінювати відповідність навчальної літератури різним критеріям (програмним, змістовим, методичним);

прогностична: здатність передбачати вплив навчальної літератури на освітній процес та результати навчання учнів;

рефлексивна: уміння аналізувати власну діяльність, виявляти сильні та слабкі сторони апробованих матеріалів, формулювати конструктивні пропозиції.

Очікувані результати навчання. За результатами навчання слухачі оволодіють знаннями та набудуть умінь, навичок та способів діяльності щодо:

знань ключових вимог чинних Державних стандартів щодо навчальної літератури, основних критеріїв якості навчальної літератури;

уміння проводити аналіз навчальної літератури за визначеними критеріями, формулювати обґрунтовані висновки та рекомендації щодо вдосконалення навчальних матеріалів;

навичок застосовувати сучасні педагогічні технології та методики під час апробації;

здатності здійснювати рефлексію власного досвіду апробації та професійної діяльності;

демонстрування відповідального ставлення до процесу апробації і готовності до співпраці та обміну досвідом.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ АПРОБАЦІЇ

Мета модуля: ознайомити вчителів з нормативно-правовою базою, методикою та етапами проведення апробації навчальної літератури.

Тема 1.1. Нормативно-правова база апробації навчальної літератури.

Закони України: Закон України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту».

Постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства освіти і науки України.

Державні стандарти загальної середньої освіти.

Роль державної установи «Український інститут розвитку освіти» в процесі апробації.

Тема 1.2. Учитель як суб'єкт процесу апробації.

Визначення апробації: мета, завдання, значення для розробки якісних освітніх матеріалів.

Умови участі педагогічного працівника в процесі дослідження якості навчальної літератури. Права та обов'язки вчителя-апробатора.

Терміни та етапи апробації.

Критерії апробації.

Тема 1.3. Можливості освітньої платформи «Всеукраїнська школа онлайн» (ВШО) для апробації навчальної літератури.

Інформаційно-цифрова компетентність як складова професійного розвитку вчителя.

Реєстрація на платформі та правила користування кабінетом учителя.

Інструменти для оцінювання на ВШО.

Структура навчальних матеріалів на ВШО.

МОДУЛЬ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ЗМІСТОВИЙ ТА МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТИ

Мета модуля: навчити вчителів аналізу змісту та методичного апарату навчальної літератури.

Тема 2.1. Відповідність змісту навчальній програмі та відповідному державному стандарту загальної середньої освіти.

Детальний аналіз структури та вимог чинних навчальних програм з предметів.

Порівняльний аналіз змісту апробованої літератури з програмними вимогами: повнота, послідовність, обсяг матеріалу.

Перевірка наявності всіх передбачених програмою тем, понять, термінів.

Виявлення матеріалу, що виходить за межі програми або, навпаки, не висвітлений достатньо.

Відповідність змісту ключовим компетентностям та наскрізним змістовим лініям Державного стандарту.

Тема 2.2. Оцінка методичного апарату: завдання, вправи, ілюстрації.

Аналіз системи завдань: різноманітність типів (репродуктивні, творчі, проблемні, дослідницькі) і рівнів складності.

Відповідність завдань віковим особливостям учнів та цілям навчання.

Наявність завдань для індивідуальної, парної, групової роботи.

Оцінка вправ для формування предметних та ключових компетентностей (критичне мислення, креативність, комунікація).

Роль ілюстративного матеріалу: відповідність тексту, якість, інформативність, безпека для зору.

Наявність диференційованих завдань та завдань для самоконтролю.

Доцільність та ефективність методичних рекомендацій для вчителя (за наявності).

Тема 2.3. Використання цифрових ресурсів у навчальній літературі.

Аналіз цифрових компонентів: QR-коди, покликання на онлайн-ресурси, інтерактивні вправи, відео, аудіо.

Оцінка зручності доступу та функціональності цифрових ресурсів.

Педагогічна доцільність використання цифрових компонентів для поглиблення матеріалу, візуалізації, розвитку навичок.

Дотримання авторських прав та безпеки в онлайн-середовищі.

Можливості для організації дистанційного та змішаного навчання за допомогою цих ресурсів.

МОДУЛЬ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДІАГНОСТУВАЛЬНИХ РОБІТ В РАМКАХ АПРОБАЦІЇ

Мета модуля: надати вчителям знання та практичні навички з розробки, проведення та аналізу діагностувальних робіт як інструменту оцінки ефективності апробованої навчальної літератури.

Тема 3.1. Роль діагностувальних робіт у процесі апробації.

Значення діагностування: діагностувальні роботи в контексті апробації, відмінність від поточного та підсумкового контролю.

Вимоги до діагностувальних робіт: валідність (відповідність змісту роботи програмним вимогам та матеріалу навчальної літератури); надійність (стабільність результатів при повторному проведенні або проведенні різними вчителями); репрезентативність (охоплення всіх ключових аспектів, тем і типів завдань, представлених в навчальній літературі); об'єктивність (мінімізація суб'єктивного фактора при оцінюванні).

Тема 3.2. Розробка діагностувальних робіт для апробації. Етапи розробки.

Визначення мети та обсягу.

Формулювання очікуваних результатів навчання.

Вибір типів завдань: закритого типу (з вибором однієї/кількох правильних відповідей); відкритого типу (завдання з короткою або розгорнутою відповіддю, творчі завдання); практичні завдання (розв'язання задач, виконання експериментів, аналіз текстів, створення проєктів).

Структура діагностувальної роботи: кількість завдань, час на виконання, система балів, інструкції для учнів.

Розробка критеріїв оцінювання.

Тема 3.3. Проведення діагностувальних робіт та аналіз результатів.

Організація проведення: створення рівних умов, забезпечення об'єктивності та неупередженості, дотримання часових рамок.

Аналіз та інтерпретація результатів: кількісний аналіз (підррахунок балів, відсотків виконання, визначення середнього балу), якісний аналіз (виявлення типових помилок, складнощів, що виникають в учнів; порівняльний аналіз (порівняння результатів з учнями інших класів/шкіл та з очікуваними результатами навчання).

Виявлення причин труднощів.

Використання результатів діагностування для рефлексії: формування рекомендацій щодо вдосконалення навчальної літератури, використання даних для коригування власної педагогічної діяльності.

МОДУЛЬ 4. РЕФЛЕКСІЯ ЩОДО АПРОБАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мета модуля: розвинути навички рефлексивного аналізу процесу апробації та сформувати компетентності для узагальнення результатів і вироблення рекомендацій.

Тема 4.1. Особливості навчального процесу під час здійснення апробації навчальної літератури.

Роль навчальної літератури як інструменту для реалізації індивідуальних освітніх траєкторій.

Аналіз можливостей використання апробованої літератури для диференціації та індивідуалізації навчання.

Виявлення потенціалу матеріалів для стимулювання самостійної роботи, розвитку критичного мислення та творчості учнів.

Практичні кейси: адаптація матеріалів підручника/посібника з урахуванням індивідуальних та інших потреб учнів.

Тема 4.2. Узагальнення результатів апробації та формулювання рекомендацій.

Систематизація та аналіз всіх зібраних даних (опитувань, спостережень, власного досвіду).

Визначення сильних сторін апробованої навчальної літератури та її недоліків.

Формулювання обґрунтованих висновків щодо відповідності літератури критеріям якості.

Розробка конкретних, конструктивних рекомендацій для авторів та видавців щодо вдосконалення навчальних матеріалів.

Складання звіту про апробацію: структура, вимоги до оформлення.

Презентація результатів апробації та участь у дискусіях.

3. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

Орієнтовний розподіл годин за видами діяльності

Назва теми	Кількість годин			
	Лекції	Самостій-на робота	Практич-ні заняття	Усього
МОДУЛЬ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ АПРОБАЦІЇ				
Тема 1.1. Нормативно-правова база апробації навчальної літератури. Тема 1.2. Учитель як суб'єкт процесу апробації.	1	1	-	2
Тема 1.3. Можливості освітньої платформи «Всеукраїнська школа онлайн» (ВШО) для апробації навчальної літератури.	-	1	1	2
Разом за модулем	1	2	1	4
МОДУЛЬ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ЗМІСТОВИЙ ТА МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТИ				
Тема 2.1. Відповідність змісту навчальній програмі та відповідному державному стандарту загальної середньої освіти. Тема 2.2. Оцінка методичного апарату: завдання, вправи, ілюстрації.	-	1		1
Тема 2.3. Використання цифрових ресурсів у навчальній літературі.	1	1	-	2
Разом за модулем	1	2	-	3
МОДУЛЬ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДІАГНОСТУВАЛЬНИХ РОБІТ В РАМКАХ АПРОБАЦІЇ				
Тема 3.1. Роль діагностувальних робіт у процесі апробації. Тема 3.2. Розробка діагностувальних робіт для апробації. Етапи розробки.	1	1	-	2
Тема 3.3. Проведення діагностувальних робіт та аналіз результатів.	-	-	2	2
Разом за модулем	1	1	2	4
МОДУЛЬ 4. РЕФЛЕКСІЯ ЩОДО АПРОБАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ				
Тема 4.1. Особливості навчального процесу під час здійснення апробації навчальної літератури.	-	1	1	2
Тема 4.2. Узагальнення результатів апробації та формулювання рекомендацій.	-	2	-	2
Разом за модулем	-	3	1	4
Усього годин	3	8	4	15

4. СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Система оцінювання результатів навчання визначається суб'єктом навчання та закладена в програмному забезпеченні до курсу на вебплатформі дистанційного навчання «Всеукраїнська школа онлайн» (далі - ВШО). На завершальному етапі навчання слухачі складають підсумковий тест. За результатами успішного проходження програми навчання (70 % і більше правильно виконаних завдань, які автоматично опрацьовуються системою) видається сертифікат (автоматично генерується на ВШО).

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гончаренко С. У. Педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Літера ЛТД, 2013. 272 с.
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII: станом на 07 липня 2025 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 04.08.2025).
3. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX: станом на 15 червня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 04.08.2025).
4. Інструктивно-методичні рекомендації щодо проведення апробації навчальних посібників для осіб з особливими освітніми потребами у 2025 році: додаток до наказу державної установи “Український інститут розвитку освіти” від 08 травня 2025 р. № 55-ар URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/uied-12.05.2025-00.pdf>
5. Конституція України: від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 1 січня 2020 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 04.08.2025).
6. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: наказ МОН України від 29.08.2024 № 1225 URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
7. Про затвердження Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти II ступеня: наказ МОН України від 20.04.2018 № 405 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0405729-18#Text>
8. Про затвердження Порядку проведення апробації навчальної літератури для закладів загальної середньої освіти: наказ МОН України від 13.06.2024 № 845 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE42436?an=1>
9. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти: наказ МОН України від 25.09.2020 № 2205 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#n336>
10. Про затвердження Державних санітарних норм і правил «Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»: наказ МОН України від 18.01.2007 № 13 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0077-07#Text>
11. Про затвердження Положення про вебплатформу дистанційного навчання «Всеукраїнська школа онлайн»: наказ МОН України від 13.03.2023 № 266 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1094-23#Text>

12. Про затвердження Вимог до інтерактивного електронного додатка до підручника: наказ МОН України від 19.04.2024 р. № 548
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0656-24#Text>
13. Ройз М. С., Чубарова І. А. Сучасні освітні технології в інклюзивному середовищі: навч. посіб. Київ: Освіта України, 2020. 240 с.
14. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник. Київ: Літера ЛТД, 2012. 366 с.